

Тарковський М. Р.

<https://orcid.org/0009-0007-0059-2172>

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Сібільова Є. Д.

<https://orcid.org/0009-0000-3542-0812>

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Гаркавка М. В.

<https://orcid.org/0009-0007-1377-7993>

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Костицький В. В.

<https://orcid.org/0000-0003-1692-9810>

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

МОДЕЛЮВАННЯ ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ ТА ПАРЛАМЕНТСЬКО-УРЯДОВИХ ВІДНОСИН ЯК ІНТЕРАКТИВНА ФОРМА РЕАЛІЗАЦІЇ НАРОДОВЛАДДЯ: ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ ТА ОСВІТНЬО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

Стаття присвячена комплексному організаційно-правовому та освітньо-методологічному аналізу моделювання виборчого процесу і парламентсько-урядових відносин як інтерактивної форми реалізації принципу народовладдя. Розкрито теоретичні засади виборчого процесу як ключового механізму безпосереднього здійснення влади народом, а також особливості функціонування парламентсько-урядових відносин у контексті конституційної моделі України та принципу поділу влади. Проаналізовано можливості застосування інтерактивних освітніх практик у підготовці майбутніх правників через відтворення основних стадій виборчого процесу, діяльності політичних партій, функціонування виборчих органів і формування коаліції депутатських фракцій. Значну увагу приділено емпіричному дослідженню електоральної поведінки учасників, визначенню факторів, що впливають на результати голосування, а також оцінці ефективності політичних стратегій і комунікаційних моделей. Досліджено процес формування уряду на основі коаліційних домовленостей і розроблення програмного документа діяльності Кабінету Міністрів України як результату політичного компромісу та узгодження інтересів різних політичних сил. Обґрунтовано, що інтерактивне моделювання забезпечує поєднання теоретичних знань із практичними навичками, сприяє формуванню системного розуміння державно-правових процесів, розвитку критичного мислення, командної взаємодії, політичної комунікації та здатності до прийняття публічно-владних рішень, а також підвищує рівень правової культури майбутніх фахівців, їх готовність до професійної діяльності в умовах демократичної правової держави, формує навички відповідального прийняття рішень і адаптації до складних інституційних процесів, з урахуванням сучасних викликів розвитку публічного врядування та державотворення його розвитку.

Ключові слова: виборчий процес, народовладдя, парламентсько-урядові відносини, інтерактивне навчання, юридична освіта, електоральна поведінка, коаліція, правові механізми.

Постановка проблеми. У сучасних умовах розвитку демократичної, правової держави особливого значення набуває забезпечення ефективної реалізації принципу народовладдя, який

виступає фундаментальною засадою конституційного ладу України. Відповідно до положень Виборчого кодексу України [1], вибори в Україні є основною формою народного волевиявлення,

способом безпосереднього здійснення влади Українським народом. Водночас реальне функціонування виборчого процесу та парламентсько-урядових відносин характеризується складністю, багаторівневістю та значною кількістю взаємопов'язаних процедурних і інституційних елементів, що потребує їх комплексного теоретико-правового та практичного осмислення.

За сучасних умов трансформації системи юридичної освіти, орієнтованої на європейські стандарти та компетентнісний підхід, особливої актуальності набуває проблема формування у майбутніх правників не лише теоретичних знань, але й практичних навичок розуміння та застосування державно-правових механізмів. Традиційні форми навчання не завжди забезпечують належний рівень засвоєння складних процедурних аспектів виборчого процесу та функціонування органів публічної влади, що зумовлює необхідність пошуку та впровадження нових освітніх підходів.

У цьому контексті особливого значення набувають інтерактивні освітні практики, спрямовані на моделювання реальних державно-політичних процесів, зокрема виборчого процесу та парламентсько-урядових відносин. Такі практики дозволяють не лише відтворити основні стадії реалізації виборчих процедур, але й забезпечують можливість емпіричного аналізу поведінки учасників, виявлення закономірностей прийняття рішень та оцінки ефективності різних політичних стратегій у змодельованому середовищі.

Водночас, попри наявність значного масиву наукових досліджень, присвячених виборчому процесу як правовому та політичному явищу, у вітчизняній юридичній науці недостатньо розробленим залишається питання інституціоналізації інтерактивних форм навчання як інструменту відтворення та дослідження державно-правових процесів. Особливо це стосується комплексного моделювання не лише виборчого процесу, але й подальших парламентсько-урядових відносин, які логічно впливають із результатів виборів і становлять невід'ємну складову функціонування демократичної держави.

Таким чином, актуальність дослідження зумовлена необхідністю наукового осмислення інтерактивного моделювання виборчого процесу та парламентсько-урядових відносин як інструменту поєднання теоретичної та практичної підготовки майбутніх правників, а також оцінки його ефективності у формуванні професійних компетентностей у сфері конституційного та виборчого права.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблематика виборчого процесу, реалізації принципу народовладдя та функціонування парламентсько-урядових відносин є предметом ґрунтовних досліджень як у вітчизняній, так і в зарубіжній правничій науці. Серед українських учених, які зробили вагомий внесок у розробку теоретичних і практичних аспектів виборчого права та демократичних процедур, варто відзначити праці таких науковців, як В. Ф. Погорілко, В. Л. Федоренко [2], Ю. С. Шемшученко [3], О. В. Скрипнюк [4], О. М. Бориславська [5], В. М. Кампо [6], які досліджують конституційно-правову природу народовладдя, механізми реалізації виборчого права, а також інституційні засади функціонування органів державної влади. У їхніх працях виборчий процес розглядається як складний юридичний механізм, що поєднує нормативно визначені процедури з політико-правовими процесами формування представницької демократії.

Окрім аспектів організації та функціонування парламентсько-урядових відносин, зокрема проблеми формування коаліції депутатських фракцій, відповідальності уряду та взаємодії гілок влади, досліджуються у працях таких учених, як М. І. Козюбра [7], О. В. Батанов [8], Ю. Г. Барабаш [9], які акцентують увагу на конституційних моделях організації влади, принципах стримувань і противаг та особливостях функціонування парламентсько-президентської республіки в Україні.

Водночас у зарубіжній науковій традиції питання виборчого процесу та електоральної поведінки отримали розвиток у працях таких дослідників, як Ентоні Даунс [10], який обґрунтував теорію раціонального вибору виборців, Джованні Сарторі [11], що досліджував партійні системи та механізми представницької демократії, а також Аренда Лейпхарта [12], який розробив концепцію порівняльного аналізу демократичних інституцій і виборчих систем. Їхні наукові підходи дозволяють розглядати виборчий процес не лише як юридичну процедуру, але й як складний соціально-політичний феномен, що визначається поведінковими, інституційними та комунікаційними чинниками.

Питання впровадження інтерактивних освітніх технологій та практико-орієнтованих методів навчання у юридичній освіті розглядаються у працях таких зарубіжних дослідників, як Девід Колб [13], який обґрунтував теорію експериментального навчання, та Жан Піаже [14], що заклав основи конструктивістського підходу до освіти. У межах цих підходів навчання розглядається як

процес активної взаємодії суб'єкта з моделями реальності, що безпосередньо корелює із застосуванням методів моделювання державно-правових процесів.

Водночас, незважаючи на наявність значного масиву наукових напрацювань, переважна більшість із них зосереджується на нормативно-правовому або теоретико-політологічному аналізі виборчого процесу та парламентсько-урядових відносин, залишаючи поза належною увагою їх прикладне відтворення в освітньому середовищі. Зокрема, недостатньо дослідженими залишаються питання інтеграції організаційно-правових характеристик виборчих процедур із сучасними освітньо-методологічними підходами, що передбачають використання інтерактивного моделювання як інструменту формування професійних компетентностей. У вітчизняній юридичній науці відсутні комплексні дослідження, спрямовані на поєднання теоретичного аналізу виборчого процесу з його емпіричним відтворенням та оцінкою ефективності таких форм навчання, що зумовлює актуальність подальших наукових пошуків у цьому напрямі.

Отже, незважаючи на значну кількість наукових напрацювань у сфері виборчого права, теорії демократії та юридичної освіти, проблема комплексного аналізу моделювання виборчого процесу та парламентсько-урядових відносин як інтерактивної форми реалізації народовладдя та інструменту підготовки майбутніх правників залишається недостатньо розробленою, що й зумовлює наукову новизну цієї статті.

Постановка завдання. Метою статті є комплексний організаційно-правовий, освітньо-методологічний та емпіричний аналіз моделювання виборчого процесу і парламентсько-урядових відносин як інтерактивної форми реалізації народовладдя, а також оцінка його ефективності як інструменту формування професійних компетентностей майбутніх правників.

Виклад основного матеріалу. Організаційно-методичне забезпечення проведення серії практичних семінарів здійснювалося під науково-педагогічним керівництвом викладача дисципліни «Теоретико-правові та практичні проблеми демократії», доктора юридичних наук, професора кафедри теорії та історії права та держави Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, дійсного члена (академіка) Національної Академії правових наук України, голови Національної експертної комісії з питань захисту сус-

пільної моралі (2008–2015), народного депутата України І, ІІ, ІІІ скликань Костицького В. В. Зазначене наукове керівництво забезпечило концептуальну цілісність заходів, їх відповідність сучасним доктринальним підходам до розуміння процесів реалізації народовладдя, а також належний рівень наукової обґрунтованості моделювання виборчих процедур.

На початку циклу вказаних практичних занять, з метою досягнення максимальної наближеності до реальних умов функціонування виборчої системи було застосовано метод функціонального моделювання, що передбачав структурування учасників за ролями, які відповідають ключовим суб'єктам виборчого процесу. Зокрема, сформовано дві політичні партії: Націонал-демократична партія та партія «Гідність і розвиток», що репрезентували різні ідеологічні орієнтації – правого та лівоцентристського спрямування відповідно. У межах їх діяльності надалі було відтворено повний цикл партійного функціонування, включаючи розроблення установчих документів, формування програмних засад, підготовку виборчих списків та здійснення політичної комунікації.

Окреме місце у структурі змодельованого процесу посідала експертно-аналітична група, діяльність якої була спрямована на забезпечення науково-обґрунтованого супроводу виборчої кампанії. Виконуючи функції політтехнологічного та соціологічного характеру, зазначена група здійснювала аналіз електоральних настроїв, формування рекомендацій щодо оптимізації передвиборчих стратегій, а також оцінку ефективності політичних рішень, що ухвалювалися суб'єктами виборчого процесу.

Функції незалежного органу адміністрування виборів у межах навчального моделювання виконувала група, що взяла функції Центральної виборчої комісії (далі – ЦВК), яка забезпечувала дотримання процедурної законності на всіх етапах виборчого процесу. До її компетенції належали такі ключові повноваження, визначені Законом України «Про Центральну виборчу комісію»: реєстрація кандидатів та контроль за відповідністю передвиборчої агітації вимогам виборчого законодавства (відповідно до ст. 15, 17 цього Закону); організація голосування (згідно з ст. 17 цього Закону); а також офіційне встановлення результатів виборів (відповідно до ст. 18 цього Закону) [15]. Така інституційна побудова дозволила відтворити базові елементи механізму гарантування виборчих прав та принципів демократичних виборів.

У межах першого етапу, що охоплював виборчу кампанію та процедуру волевиявлення, було послідовно відтворено основні стадії виборчого процесу. Зокрема, здійснювалося публічне представлення та захист передвиборчих програм, що сприяло розвитку навичок аргументованої правової та політичної позиції; проводилися передвиборчі дебати як форма політичної конкуренції та комунікації; Центральною виборчою комісією було організоване таємне голосування з дотриманням встановлених виборчим законодавством процедурних стандартів; а також встановлення результатів виборів, підведення підсумків і надання завершального слова представникам партій. Комплексне відтворення зазначених стадій дозволило забезпечити цілісне сприйняття студентами механізмів реалізації виборчого права.

Особливу увагу в межах даного етапу варто приділити аналітичному розгляду програмних документів двох сформованих політичних партій – Націонал-демократичної партії та партії «Гідність і розвиток».

Так, програмні засади Націонал-демократичної партії характеризувались виразною орієнтацією на утвердження національної ідентичності як фундаменту державності, що поєднується з акцентом на підвищенні правової та політичної культури суспільства через освітні інструменти. У сфері антикорупційної політики було запропоновано комплекс превентивних і стимулюючих заходів, зокрема інституціоналізацію заохочення викривачів, підвищення відповідальності суб'єктів корупційних правопорушень та максимальну цифровізацію адміністративних процедур за принципом мінімізації дискреції посадових осіб. Соціально-економічний блок програми поєднував елементи державного протекціонізму з ринковими механізмами, передбачаючи підтримку національного виробника, розвиток малого і середнього бізнесу, індустріальну модернізацію та стимулювання інноваційного сектору. Значна увага приділялась політиці національної безпеки, яка включала реформування військового управління, модернізацію мобілізаційних механізмів та впровадження стандартів підготовки, наближених до практик НАТО. Водночас соціальна політика ґрунтувалась на концепції активної відповідальності особи, передбачаючи трансформацію державної допомоги з пасивного забезпечення у стимул до соціально-економічної інтеграції. Окремі положення програми стосувались збереження культурної спадщини, розвитку ветеранської політики та підтримки молоді, що свідчить про прагнення до

формування цілісної моделі національно орієнтованого розвитку.

Натомість програма партії «Гідність і розвиток» базувалась на концепції соціально орієнтованої правової держави, що поєднує принципи економічної ефективності та соціальної справедливості. Її ідеологічне підґрунтя становила триєдність категорій сили, справедливості та розвитку, які конкретизувались у відповідних напрямках державної політики. У сфері національної безпеки акцент було зроблено на інституціоналізації демократичного контролю над сектором оборони, цифровізації мобілізаційних процесів та забезпеченні прозорості оборонних закупівель. Економічна модель передбачала поєднання прогресивного оподаткування, демонополізації та державної підтримки інновацій через спеціалізовані фінансові інструменти, зокрема фонди розвитку та венчурного інвестування. Соціальна політика характеризувалась орієнтацією на створення комплексної системи соціальних послуг, цифровізацію їх надання та розширення державних гарантій для вразливих груп населення. Значну увагу було приділено реформуванню судової та антикорупційної системи, запровадженню механізмів публічного контролю та підвищенню прозорості державного управління. Важливими складовими програми виступили також енергетична безпека, демографічна політика та стратегія післявоєнного відновлення, що свідчить про комплексний характер запропонованих трансформацій.

Загалом проведений аналіз програмних документів засвідчив наявність концептуально різних, проте внутрішньо узгоджених моделей державного розвитку, що відображають альтернативні підходи до вирішення ключових питань національної безпеки, економічної політики, соціального захисту та інституційного реформування. Це, у свою чергу, забезпечило належну змістовну основу для подальшого моделювання виборчої конкуренції та парламентсько-урядових процесів у межах змодельованого політико-правового середовища.

За результатами проведеного моделювання виборчого процесу експертно-аналітичною групою було здійснено комплексне емпіричне дослідження, засноване на анкетуванні учасників, спрямоване на виявлення детермінант електоральної поведінки та факторів, що зумовили формування відповідних результатів голосування. У межах зазначеного дослідження було проаналізовано вплив програмних позицій політичних партій, ефективності передвиборчої агі-

тації, якості публічних дебатів, рівня довіри до суб'єктів виборчого процесу, а також індивідуальних мотиваційних установок виборців. Отримані результати дозволили не лише реконструювати причинно-наслідкові зв'язки, що визначили підсумковий розподіл голосів, але й здійснити узагальнену оцінку ефективності застосованих політичних стратегій у межах змодельованого електорального середовища.

Дослідження базувалося на суцільній вибірці учасників практичних семінарів ($n = 23$) та було реалізоване із застосуванням стандартизованого анкетування, проведеного за допомогою цифрової платформи Google Forms, що забезпечило уніфікованість збору емпіричних даних, їх автоматизовану обробку та мінімізацію технічних похибок.

Аналітична інтерпретація результатів дозволила встановити, що вирішальними детермінантами електорального вибору виступили:

- ступінь програмної визначеності політичних сил,
- ефективність комунікаційних стратегій,
- рівень персоніфікованої довіри до представників партій,
- когнітивна доступність програмних положень для виборців.

Таким чином, результати голосування були зумовлені не лише змістовними характеристиками програм, але й якістю їх політичної репрезентації, що корелює з положеннями теорій раціонального вибору, обмеженої раціональності, а також сучасних моделей електоральної поведінки, які акцентують увагу на ролі когнітивних спрощень та інформаційної доступності політичних альтернатив.

Другий етап практичних занять був присвячений моделюванню процесів формування виконавчої влади за результатами виборів, що відображає логіку функціонування парламентсько-урядових відносин у демократичній державі. У цьому контексті особлива увага приділялася коаліційним переговорам як інструменту досягнення політичного компромісу та формування фракціями парламентської більшості. Відтворюючи зміст підсумкових політичних позицій, озвучених представниками партій у підсумкових промовах за результатами виборів, представники утворених парламентських фракцій партій «Націонал-демократична партія» та «Гідність і розвиток» відповідно до приписів ч. 6 ст. 83 Конституції України та у строки визначені ч. 7 вказаної статті [16], на основі узгодження політичних позицій сформулювали коаліцію депутатських фракцій «Реформи

і стабільність». Надалі члени коаліції здійснивали узгодження програмних позицій, вироблення спільних пропозицій для формування персонального складу уряду, а саме кандидатури Прем'єр-міністра України, кандидатур до складу Кабінету Міністрів України, у відповідності до ч. 8 ст. 83 Конституції України [16], що сприяло розвитку навичок публічного захисту управлінських рішень.

Зазначене моделювання відтворило конституційно визначений механізм формування парламентської більшості як інституційної основи функціонування Кабінету Міністрів України у парламентсько-президентській республіці, що дозволяє апробувати на практиці положення конституційного права щодо взаємодії законодавчої та виконавчої гілок влади.

Особливим етапом у діяльності коаліції стала розробка коаліційної програми уряду відповідно до вимог статей 1, 2, 9, 11 Закону України «Про Кабінет Міністрів України» [17]. Проводячи узагальнений системний аналіз наведеної коаліційної програми діяльності Кабінету Міністрів України, сформованої на основі узгоджених позицій депутатських фракцій коаліції «Реформи і стабільність» варто зазначити наступне. Оцінка зазначеного програмного документа здійснювалася за такими критеріями: (1) системність і внутрішня узгодженість; (2) відповідність актуальним викликам державного розвитку; (3) реалістичність та ресурсна забезпеченість; (4) інституційна спроможність реалізації; (5) наявність вимірюваних показників ефективності.

Зазначений програмний документ має комплексний, міжгалузевий характер, будучи структурованим за напрямками діяльності центральних органів виконавчої влади, і визначає стратегічні пріоритети державної політики в умовах воєнного стану та післявоєнної трансформації, орієнтуючись на побудову інституційно спроможної, соціально відповідальної та безпеково захищеної держави.

У сфері національної безпеки та оборони програмні положення спрямовані на структурну модернізацію Збройних Сил України, зокрема шляхом переходу до корпусної системи управління як базового оперативного рівня, впровадження кадрової моделі, заснованої на пріоритетності бойового досвіду, а також нормативного закріплення граничних строків перебування військовослужбовців у зоні бойових дій і гарантованих періодів відновлення. Важливим елементом виступає трансформація системи комплектування

через цифровізацію обліку та створення сервісно орієнтованих рекрутингових центрів, а також запровадження добровільних контрактних програм із комплексом соціально-економічних стимулів. Особливо акцентовано на інституціоналізації механізмів повернення військовополонених та формуванні міжнародно-правових інструментів відповідальності за воєнні злочини.

Культурно-гуманітарний блок програми передбачає поєднання політики національної пам'яті із механізмами державно-приватного партнерства у сфері збереження культурної спадщини, зокрема через впровадження реставраційних програм із жорстким державним контролем, а також стимулювання розвитку національного інформаційного простору шляхом підтримки україномовного контенту. Освітня політика орієнтована на формування громадянської компетентності, посилення національно-патріотичного виховання, інтеграцію елементів безпекової освіти, а також створення умов для професійної самореалізації молоді через механізми першого робочого місця та податкового стимулювання підприємницької активності.

Економічна стратегія коаліційного уряду базується на поєднанні елементів державного стратегічного планування з ринковими інструментами, зокрема через управління критичними природними ресурсами, розвиток індустріального та інноваційного секторів, а також інтеграцію до глобальних економічних ланцюгів. Важливе місце відведено створенню суверенних фінансових інструментів довгострокового накопичення, що забезпечують міжпоколінну справедливість у використанні ресурсних доходів, а також гармонізації податкової політики з європейськими стандартами та цифровізації фіскального адміністрування.

Соціальна політика характеризується переходом до системно інтегрованої моделі соціального захисту, що передбачає кодифікацію соціального законодавства, впровадження принципу адресності та персоніфікації соціальних послуг, розвиток страхових і професійних пенсійних механізмів. Демографічна стратегія поєднує інструменти стимулювання народжуваності, підтримки сімей із дітьми та регулювання міграційних процесів через впровадження керованих моделей залучення людського капіталу.

У сфері охорони здоров'я акцент зроблено на підвищенні доступності медичних послуг у віддалених і прифронтових регіонах, розвитку кластерних моделей організації медичної допомоги та

впровадженні телемедичних технологій. Цифрова трансформація державного управління передбачає забезпечення повної інтегрованості державних реєстрів, розвиток проактивних адміністративних послуг та мінімізацію бюрократичних процедур.

Політика регіонального розвитку орієнтована на посилення спроможності територіальних громад через механізми міжмуніципального співробітництва, підтримку релокації бізнесу та розвиток локальної економіки. Значна увага приділяється реформуванню системи професійно-технічної освіти за моделями дуального навчання, що забезпечує інтеграцію освіти з потребами ринку праці. Паралельно реалізуються заходи з підвищення стійкості критичної інфраструктури та підготовки до енергетичних і кліматичних викликів.

У сфері правосуддя та інституційної безпеки передбачено вдосконалення механізмів захисту прав людини, зокрема через розвиток ювенальної юстиції та інструментів відновного правосуддя, а також формування правових підстав для конфіскації активів держави-агресора. Водночас впроваджується система аналітичного моніторингу соціально-демографічних процесів із використанням сучасних цифрових технологій.

Загалом коаліційна програма Уряду постає як цілісний стратегічний документ, що інтегрує безпекові, економічні, соціальні та інституційні пріоритети розвитку держави, поєднуючи нормативно визначені цілі з операційними механізмами їх досягнення, чіткими часовими параметрами реалізації та розподілом відповідальності між суб'єктами публічного управління, що свідчить про високий рівень концептуальної опрацьованості змодельованої урядової політики.

Додатково експертно-аналітична група здійснювала оцінку запропонованої урядової програми з точки зору її реалістичності, узгодженості та відповідності актуальним соціально-економічним і політико-правовим викликам.

Участь у зазначених заходах сприяла формуванню у студентів системного розуміння принципів організації та функціонування виборчих і парламентських процедур, а також механізмів взаємодії гілок державної влади.

Проведений цикл занять продемонстрував високий рівень підготовки студентів та їхню здатність до конструктивної політичної комунікації. Практичне моделювання дозволило учасникам засвоїти складні аспекти конституційно-правових процедур, розвинути навички командної роботи та усвідомити відповідальність за прийняття дер-

жавно-політичних рішень. Результати проведеної роботи підтвердили ефективність використання інтерактивних методик у навчальному процесі для підготовки майбутніх фахівців у галузі права та державного управління.

Водночас слід враховувати певні обмеження проведеного дослідження, зокрема обмежений обсяг вибірки, умовний характер змодельованого середовища а також відсутність факторів реального політичного ризику, що об'єктивно впливає на характер прийняття рішень учасниками, що може відрізнятись від реальних електоральних процесів.

Висновок. Проведене дослідження дозволяє дійти висновку, що моделювання виборчого процесу та парламентсько-урядових відносин виступає ефективним інтерактивним інструментом формування професійних компетентностей майбутніх правників. Відтворення ключових стадій виборчого процесу, включаючи передвиборчу конкуренцію, процедуру голосування та формування органів державної влади, забезпечує не лише засвоєння теоретичних положень конституційного і виборчого права, але й розвиток практичних навичок правозастосування, політичної комунікації та прийняття публічно-владних рішень.

Емпіричні результати дослідження підтвердили, що електоральна поведінка учасників визначається комплексом факторів, серед яких ключову роль відіграють програмна визначеність політичних сил, ефективність комунікаційних стратегій та рівень довіри до їх представників. Це свідчить про відтворення у межах змодельованого середовища закономірностей, притаманних реальним демократичним виборам.

Аналіз процесу формування коаліції та розробки урядової програми засвідчив високий рівень здатності учасників до інституційного мислення, узгодження політичних позицій та вироблення комплексних управлінських рішень, що відповідають конституційно визначеним засадам функціонування публічної влади.

Загалом результати дослідження підтверджують доцільність і ефективність інтеграції інтерактивних методик у систему юридичної освіти, оскільки вони сприяють формуванню системного бачення державно-правових процесів, підвищенню рівня правової культури та підготовці фахівців, здатних до відповідального здійснення публічного врядування в умовах сучасних викликів.

Список літератури:

1. Виборчий кодекс України : Кодекс України від 19.12.2019 № 396–ІХ : станом на 31 груд. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396–20#Text> (дата звернення: 08.04.2026).
2. Погорілко В.Ф., Федоренко В.Л. Конституційне право України. Академічний курс у 2-х т. -Т. 2 / За ред. В. Ф. Погорілка. -К.: ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2006. -544 с.
3. Шемшученко ЮС, Мироненко ОМ, Погорілко ВФ, Фрицький ОФ. Український парламентаризм: минуле і сучасне. К.: Парл. вид-во. 1999:150.
4. Скрипнюк О. В. Демократія: Україна і світовий вимір (концепції, моделі та суспільна практика). К., Логос. 2006. 368 с.
5. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / [Бориславська О. М., Заверуха І. Б., Школик А. М. та ін.]; Центр політико-правових реформ. К., Москаленко О. М., 2012. 212 с.
6. Кампо В. М. Партійна система як гарант виборчих прав громадян в Україні. Вибори Президента України – 2004: проблеми забезпечення та захисту виборчих прав громадян України : зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. Київ, 2005. С. 168–172.
7. Козюбра М. Взаємозв'язки між народовладдям, парламентаризмом та верховенством права: європейські стандарти і сучасні українські реалії. Право України. 2019. № 11. С. 83–87.
8. Батанов О. В. Парламентаризм у системі категорій сучасного конституціоналізму // Часопис Київського університету права. 2024. № 2. С. 36–42.
9. Барабаш, Ю. Г. Парламентський контроль в Україні (конституційно-правовий аспект): монографія / Ю. Г. Барабаш ; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Харків : Легас, 2004. 192 с.
10. Downs A. An economic theory of democracy. Addison Wesley, 1997. 310 p.
11. Mair P., Sartori G. Parties and party systems: a framework for analysis. Rowman & Littlefield Publishers, Incorporated, 2016. 368 p.
12. Lijphart, Arend. Patterns of Democracy. Yale University Press, 2012. JSTOR, <http://www.jstor.org/stable/j.ctt32bg23>. Accessed 16 Apr. 2026.
13. Kolb D. Experiential learning: experience as the source of learning and development. FT Press, 2014. 416 p.

14. Piaget, J. (1950). *The Psychology of Intelligence* (D.E. Berlyne, & M. Piercy, Trans.; 1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203164730>

15. Про Центральну виборчу комісію : Закон України від 30.06.2004 № 1932–IV : станом на 1 січ. 2026 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932–15#Text> (дата звернення: 08.04.2026).

16. Конституція України : від 28.06.1996 № 254к/96–ВР : станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96–вр#Text> (дата звернення: 08.04.2026).

17. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 27.02.2014 № 794–VII : станом на 16 груд. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794–18#Text> (дата звернення: 08.04.2026).

Tarkovsky M. R., Sibilova Ye. D., Garkavka M. V., Kostytsky V. V. MODELING THE ELECTORAL PROCESS AND PARLIAMENTARY-GOVERNMENT RELATIONS AS AN INTERACTIVE FORM OF DEMOCRATIC GOVERNANCE: AN ORGANIZATIONAL, LEGAL, EDUCATIONAL, AND METHODOLOGICAL ANALYSIS

This article provides a comprehensive organizational-legally and educational-methodological analysis of modeling the electoral process and parliamentary-governmental relations as an interactive form of realizing popular sovereignty. It examines theoretical foundations of the electoral process as a mechanism of direct exercise of public power and parliamentary-governmental relations within Ukraine's constitutional framework and the principle of separation of powers. The study explores interactive educational practices in training future legal professionals through simulation of electoral stages, party activities, electoral bodies, and coalition formation of parliamentary factions. Empirical attention is given to electoral behavior of participants, factors influencing voting outcomes, and evaluation of political strategies and communication models. The research also investigates government formation based on coalition agreements and drafting of the Cabinet of Ministers program as a product of political compromise among diverse forces. It is substantiated that interactive modeling integrates theoretical knowledge with practical skills, enhances systemic understanding of state and legal processes, and develops critical thinking, teamwork, political communication, and public decision-making abilities. It also improves legal culture, readiness for professional activity in a democratic rule-of-law state, and capacity for responsible decision-making in complex institutional environments under contemporary challenges of public governance and state-building. We conclude that simulation-based learning strengthens analytical competence and demonstrates high effectiveness in legal education, confirming its relevance for democratic governance studies and professional training in law.

Keywords: electoral process, popular sovereignty, parliamentary-governmental relations, interactive learning, legal education, electoral behavior, coalition, legal mechanisms.

Дата першого надходження статті до видання: 20.04.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 11.05.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 30.05.2026